

**Studia
Politicae
Universitatis
Silesiensis
Tom 7**

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2011

**Studia
Politicae
Universitatis
Silesiensis**

Tom 7

PRACE
NAUKOWE

UNIWERSYTETU
ŚLĄSKIEGO
W KATOWICACH

NR 2866

Studia Politicae Universitatis Silesiensis

Tom 7

pod redakcją
Jana Iwanka i Mieczysława Stolarczyka
przy współpracy
Rafała Głajcara

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Katowice 2011

Redaktor serii: Nauki Polityczne
Jan Iwanek

Kolegium Redakcyjne
Jan Iwanek (przewodniczący)
Mieczysław Stolarczyk (zastępca przewodniczącego)
Janusz Sztumski, Sylwester Wróbel
Rafał Glajcar (sekretarz)

Recenzent
Arkadiusz Żukowski

Publikacja jest dostępna także w wersji internetowej:

Central and Eastern European Online Library

www.cceol.com

Spis treści

Od Redakcji	9
-----------------------	---

Myśl polityczna

Tomasz Matłęgiewicz: Wokół problematyki narodu w pismach Stanisława Staszica	15
Mariusz Gołąbek: Rosjanie według Lwa Gumilowa	40
Piotr Jędrzejczyk: Rewolucja francuska i bolszewicka w interpretacji François Fureta	63

Systemy polityczne

Sebastian Kubas: Ewolucja postaw opozycyjnych wobec ustroju socjalistycznego na przykładzie wybranych państw Europy Środkowej i Wschodniej	81
Jacek Wojnicki: Alternacja władzy w państwach Europy Środkowo-Wschodniej po 1990 roku	115
Anna Czyż: Rozwój samorządu terytorialnego w państwach Europy Środkowej i Wschodniej	134
Krzysztof Krysieniak: Jugosławia na rozdrożu. Wybory do władz republikańskich w 1990 roku	158
Maciej Borski: Rząd Republiki Czeskiej jako naczelny organ władzy wykonawczej	182

Recenzje, omówienia i sprawozdania

Norman K. Denzin, Yvonna S. Lincoln (red.), <i>Metody badań jakościowych</i> . T. 1 i 2. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2009, ss. 877 (T. 1) i 725 (T. 2) (Zbigniew Kantyka)	201
Bogusław Banaszak: <i>Impact of European Integration on the Law and Constitutional System in Poland</i> . Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck, 2009, ss. 252 (Robert Radek)	207
Sprawozdanie z III seminarium naukowego Zakładu Teorii Polityki (Złoty Potok, 5—6 października 2009 rok) (Bogusława Podsiadło)	212
Noty o Autorach	215

Contents

From Editorial	9
--------------------------	---

Political Thought

Tomasz Matłęgiewicz: Issues around the nation in the letters of Stanislaw Staszic	15
Mariusz Gołębek: Russians according to Lev Gumilev	40
Piotr Jędrzejczyk: François Furet's interpretation of French and Bolshevik revolutions	63

Political Systems

Sebastian Kubas: The Evolution of Opposition's Attitude towards socialistic form of state based on selected Central and Eastern European Countries	81
Jacek Wojnicki: Alternation of power in Central and Eastern European countries after 1990	115
Anna Czyż: Development of local government in Central and Eastern European countries	134
Krzysztof Krysieniel: Yugoslavia at the crossroads. The republican elections in 1990	158
Maciej Borski: The Government of the Czech Republic as the chief body of executive government	182

Reviews, Discussions and Reports

Norman K. Denzin, Yvonna S. Lincoln (red.), <i>Metody badań jakościowych</i> . T. 1 i 2. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2009, pp. 877 (T. 1) and 725 (T. 2) (Zbigniew Kantyka)	201
Bogusław Banaszak: <i>Impact of European Integration on the Law and Consti- tutional System in Poland</i> . Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck, 2009, pp. 252 (Robert Radek)	207
A report on the third scientific seminar of the Department of Theory of Poli- tics (Złoty Potok, the 5—6 October, 2009) (Bogusława Podsiadło)	212
Notes about the Authors	215

Od Redakcji

Z ogromną przyjemnością oddajemy do rąk Czytelników siódmy tom wydawnictwa Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach „*Studia Politicae Universitatis Silesiensis*”. Czynimy to tym chętniej, że decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za publikacje naukowe zamieszczone w naszym periodyku przyznaje się obecnie 6 punktów. Jednocześnie od tego numeru zmienia się jego szata graficzna, która, mamy nadzieję, spodoba się Czytelnikom.

W niniejszym zbiorze znalazło się osiem artykułów, które ze względu na poruszaną problematykę pomieszczono w dwóch blokach tematycznych: „Myśl polityczna” i „Systemy polityczne”. Autorami tych opracowań są pracownicy i doktoranci naszego Instytutu, jak również przedstawiciele zaprzyjaźnionych ośrodków naukowo-dydaktycznych w Polsce i za granicą. Całość tradycyjnie uzupełnia dział „Recenzje, omówienia i sprawozdania”.

Dział „Myśl polityczna” obejmuje trzy artykuły. W pierwszym z nich *Wokół problematyki narodu w pismach Stanisława Staszica* Tomasz Matłęgiewicz ukazuje ewolucję poglądów o narodzie jednej z najbardziej znanych postaci polskiego Oświecenia. Postrzeganie narodu jako wspólnoty polityczno-prawnej, a w miarę upływu czasu coraz wyraźniejsza skłonność do eksponowania modelu etniczno-językowego w myśli Stanisława Staszica stanowi główną oś tego opracowania. Z kolei Mariusz Gołąbek w artykule *Rosjanie według Lwa Gumilowa* koncentruje swoją uwagę na myśli czołowego przedstawiciela neourazjatyizmu. Eksponowanie jego poglądów na temat tatarsko-mongolskiego dziedzictwa Rosjan i odejście od negatywnego postrzegania ludów koczowniczych Wielkiego Stepu wydaje się szczególnie interesujące w kontekście spojrzenia na współczesnych obywateli największego pod względem powierzchni państwa świata. W końcu Piotr Jędrzejczyk w artykule *Rewolucja francuska i bolszewicka w interpreta-*

cji François Fureta analizuje koncepcje francuskiego historyka dotyczące mechanizmów dwóch rewolucji, które wywarły ogromny wpływ na losy świata.

Drugi z działów, zatytułowany „Systemy polityczne” obejmuje pięć artykułów poświęconych różnym aspektom funkcjonowania systemów politycznych państw Europy Środkowo-Wschodniej. Rozpoczyna go artykuł Sebastiana Kubasa, zatytułowany *Ewolucja postaw opozycyjnych wobec ustroju socjalistycznego na przykładzie wybranych państw Europy Środkowej i Wschodniej*. Autor, odwołując się do sformułowanych przez Jerzego J. Wiatra modeli przejścia od dyktatury do demokracji, analizuje postawy opozycyjne w pięciu wybranych państwach bloku wschodniego. Pozwala mu to dostrzec podobieństwa i różnice w charakterze działalności opozycyjnej i jej wpływie na procesy demokratyzacyjne w Europie Środkowo-Wschodniej. Z kolei Jacek Wojnicki w artykule *Alternacja władzy w państwach Europy Środkowo-Wschodniej po 1990 roku* porusza problem przenoszenia przez wyborców poparcia na dotychczasowe ugrupowania opozycyjne. Swoją analizę opiera na przykładach sześciu państw postkomunistycznych (Bułgarii, Republiki Czeskiej, Rumunii, Słowacji, Słowenii i Węgier), w których pomiędzy 1990 a 2010 rokiem przeprowadzono trzydzieści sześć elekcji parlamentarnych. Pozwala to ukazać dynamikę zmian w systemach partyjnych oraz skomplikowane niejednokrotnie relacje koalicyjne. Anna Czyż w artykule *Rozwój samorządu terytorialnego w państwach Europy Środkowej i Wschodniej* opierając się na podejściu instytucjonalnym, porównuje kluczowe rozwiązania w zakresie funkcjonowania samorządu terytorialnego w dziesięciu państwach Europy Środkowej i Wschodniej, które są członkami Unii Europejskiej. Z kolei Krzysztof Krysieniel w artykule *Jugosławia na rozdrożu. Wybory do władz republikańskich w 1990 roku* zwraca uwagę na jeden z najbardziej zapalnych punktów na mapie Europy w końcu XX wieku. Autor dowodzi, że ważnym czynnikiem przyspieszającym proces rozpadu Federacji Jugosłowiańskiej były pierwsze demokratyczne wybory republikańskie. Analizując rodzące się pluralistyczne systemy partyjne w poszczególnych republikach, ukazuje, jak istotnie została wzmocniona w tamtym czasie pozycja polityków i ugrupowań głoszących hasła nacjonalistyczne. Ostatni z artykułów, autorstwa Macieja Borskiego, nosi tytuł *Rząd Republiki Czeskiej jako naczelny organ władzy wykonawczej*. Poruszona w nim problematyka jest o tyle ciekawa, że Czesi, w porównaniu z innymi państwami Europy Środkowo-Wschodniej, nie imitowali w nadmiarze rozwiązań znanych z demokracji zachodnioeuropejskich. Dla nich głównym źródłem inspiracji pozostawały rozwiązania z okresu Pierwszej Republiki Czechosłowackiej.

W dziale „Recenzje, omówienia i sprawozdania” znaleźć można dwie recenzje, w tym jedna dotyczy publikacji polskojęzycznej, a druga — anglo-

---

języcznej, oraz sprawozdanie z seminarium naukowego Zakładu Teorii Polityki w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego.

Mamy nadzieję, że niniejsza publikacja zostanie życzliwie przyjęta, a wszystkich zainteresowanych zachęcamy do współpracy w przygotowywaniu kolejnych tomów naszego wydawnictwa.

Redaktorzy tomu

Noty o Autorach

dr hab. Jacek Wojnicki, pracownik naukowo-dydaktyczny, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku

dr Maciej Borski, adiunkt w Instytucie Administracji i Prawa Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu

dr Anna Czyż, asystent w Zakładzie Systemów Politycznych Polski i Państw Europy Środkowej i Wschodniej Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

dr Zbigniew Kantyka, starszy wykładowca w Zakładzie Teorii Polityki Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

dr Krzysztof Krysieniel, prodziekan na Wydziale Zamiejscowym w Chorzowie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu

dr Sebastian Kubas, asystent w Zakładzie Systemów Politycznych Polski i Państw Europy Środkowej i Wschodniej Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

dr Bogusława Podsiadło, starszy wykładowca w Zakładzie Teorii Polityki Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego

dr Robert Radek, adiunkt w Zakładzie Systemów Politycznych Państw Wysoko Rozwiniętych Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

mgr Mariusz Gołąbek, doktorant w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Uniwersytet Śląski w Katowicach

mgr Piotr Jędrzejczyk, doktorant w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Uniwersytet Śląski w Katowicach

mgr Tomasz Matłęgiewicz, Pomorski Państwowy Uniwersytet im. M.W. Łomonosowa w Archangielsku (Rosja)

**W roku 2011 nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego
ukazały się następujące publikacje
z dziedziny nauk społecznych i humanistycznych**

Wojciech Kaute: *W poszukiwaniu „dobrego życia”. U filozoficznych podstaw głównych orientacji politycznego myślenia* (filozofia)

Sławomir Letkiewicz: *Moralność dla wszystkich czy dla każdego?* (filozofia)

Neokantyzm badeński i marburski. Antologia tekstów. Red. Andrzej J. Noras, Tomasz Kubalica (filozofia)

Mirosław Piróg: *William Jamesa filozofia doświadczenia religijnego* (filozofia)

Jacek Surzyn: *Rozważania nad statusem teologii. Analiza „Prologu” z „Reportatio Parisiensis” Jana Dunsza Szkota* (filozofia)

Krzysztof Śleziński: *Filozofia Benedykta Bernsteina oraz wybór i opracowanie niepublikowanych pism* (filozofia)

Joanna Januszevska-Jurkiewicz: *Stosunki narodowościowe na Wileńszczyźnie w latach 1920—1939.* Wyd. 2 (historia)

Lech Krzyżanowski: *Sędziowie w II Rzeczypospolitej. Okręgi apelacyjne: krakowski i katowicki.* (historia)

Dariusz Rołnik: *Portret szlachty czasów stanisławowskich, epoki kryzysu, odrodzenia i upadku Rzeczypospolitej w pamiętnikach polskich.* Wyd. 2. (historia)

Aleksandra Skrzypietz: *Królewscy synowie — Jakub, Aleksander i Konstanty Sobiescy* (historia)

Stosunki Polski z sąsiadami w pierwszej dekadzie XXI wieku. Red. Mieczysław Stolarczyk. (politologia)

Marek Zieliński: *Międzynarodowe decyzje administracyjne* (politologia)

Redaktor
Barbara Konopka

Projektant okładki i stron działowych
Grzegorz Oleksy

Redaktor techniczny
Małgorzata Pleśniar

Korektor
Mirosława Żłobińska

Copyright © 2011 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISSN 1895-3492

(wersja drukowana)

ISSN 2353-9747

(wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 14,00. Ark. wyd. 16,0. Papier offset.
kl. III, 90 g Cena 20 zł (+ VAT)

Lamanie: Pracownia Składu Komputerowego

Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.

M. Rejnowski, J. Zamiara

ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

Studia Politicae Universitatis Silesiensis Tom 7

Cena 20 zł (+VAT)

ISSN 0208-6336